

Συνέχεια από σελ 68

οτόκου». Πολλοί ομογενείς πρόσφεραν μεγάλες δωρεές για την περάτωση της πρώτης Ελληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας στον Καναδά. Η πρώτη λειτουργία στον ναό αυτόν έγινε στις 10 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους.

Η Ελληνική Κοινότητα Μόντρεαλ παράλληλα με την άδεια που είχε λάβει τότε από την επαρχιακή Κυβέρνηση του Κεμπέκ προς ίδρυση Ελληνικής Εκκλησίας εξασφάλισε και το προνόμιο ιδρύσεως Σχολείου, που θα είχε τα ίδια δικαιώματα με τα σχολεία των λοιπών Εθνότητων. Έτσι σ' αίσθησα της εκκλησίας ελειτούργησε το πρώτο ελληνικό σχολείο του Μόντρεαλ το 1910, με πρώτο δάσκαλο τον Ιωάννην Διδασκάλου, που εργάστηκε και κατά το επόμενο έτος. Ο αριθμός των μαθητών δεν ξεπερνούσε τους 35 κατά το α' και β' έτος. Ένα χρόνο αργότερα αγοράστηκε από το Εκκλησιαστικόν Ταμείον ένα κτίριον τριώροφον, ακριβώς στο πίσω μέρος του Ευαγγελισμού, με πρόσσοφι επί της CLARK ST., επεσκευάστηκε και μετατράπηκε σε σχολείον, στο οποίο εδόθηκε το όνομα «ΠΛΑΤΩΝ». Έν τώ μεταξὺ επειδὴ ὁ πρῶτος δάσκαλος εἶχε αποχωρήσει ανέλαβε καθήκοντα στο Σχολείον ὁ κ. Ηρακλῆς Παπαμανώλης που εργάστηκε ολόκληρον το σχολικόν έτος. Κατά τὸ 1913 οἱ μαθητές δέν περνούσαν τούς 50. Από τὸ 1913 -1916 εργάσθηκαν ὡς δασκάλες στο Σχολείον οἱ δεσποινίδες Αλεξάνδρου, Παπαδάκη καί ἀπό τὸ 1916 ὁ δάσκαλος Θωμάς Ευθυμιάδης.

Μέχρι τὸ 1917 τὰ ἐξόδα συντηρήσεως τοῦ σχολείου κατέβαλε ἡ Κοινότης. Κατά τὸ 1918 ὁμως ἀποφασίσθηκε ὅπως τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Σχολείου ἀναλάβῃ ἰδιαίτερη Σχολικὴ Επιτροπὴ. Ἡ πρώτη Επιτροπὴ με πρόεδρον τὸν Γ. Τζανετάκον ἐργάστηκε με ἐπιμέλεια γιὰ τὴν οικονομικὴν πρόοδον τοῦ Σχολείου «Πλάτων», τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ 1920 εἶχε τὴς τέσσαρες πρῶτες τάξεις με 110 μαθητές. Τὸ Σχολείον ἀκολουθοῦσε τὸ πρόγραμμα τῶν Δημοσίων Σχολείων τοῦ Μόντρεαλ καί ἐδίδασκε τρεῖς γλώσσες, ἐλληνικά - Γαλλικά - Ἀγγλικά.

THE CANADIAN ODYSSEY: THE GREEK EXPERIENCE IN CANADA

by Peter D. Chimbos Toronto
1980(Extract)

In 1906 the first Greek community⁶ in Canada was organized in Montreal by about 1,000 Greek Canadians. On October 25 of the same year Father A. Papageorgopoulos arrived in Montreal and held the first Greek Orthodox Church service⁷. By 1909 a second Greek community, St. George in Toronto, was founded. Later other Greek communities were established around Orthodox churches in the cities of Winnipeg, Fort William and Ottawa. By 1978 at least 40 Greek Orthodox churches had been established throughout Canada to serve the spiritual and educational needs of Greek Canadians. 6. The term "community" is used interchangeably with "parish". It constitutes an ethno-religious entity since Greek Orthodoxy plays an important

role defining the Greek-Canadian minority in Canada.

7. The first Greek Orthodox Church of the Annunciation was opened in Montreal on December 16, 1910.

ΚΑΝΑΔΑΣ, Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΥΤΗ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

του Γεωργίου Ν. Βασιλάκη Μόντρεαλ 1983
(Απόσπασμα)

Ούτω κατὰ τὸ έτος 1893, οἱ ἐν Μόντρεαλ ἐγκατεστημένοι Ἕλληνες μετανάστες ἠριθμοῦν περίπου τούς τριακοσίους, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων ἦσαν Λακεδαιμόνιοι, καί οἱ ὑπόλοιποι Ἀρκάδες, Ἡπειρώται, Μακεδόνες καί Νησιώτες. Αὐξηθέντος, ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, τοῦ αριθμοῦ τῶν ἐν Μόντρεαλ ἐγκατεστημένων Ἑλλήνων, ἀριθμοῦντων εἰς χιλίους ἐν έτει 1904, ἐγένετο σκέψις ἰδρύσεως Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος, μετ' ἰδιοκτητοῦ Ναοῦ καί Ἑλληνικοῦ Κοινοτικῶν Σχολείου. Οὐχ ἦν, ἐν έτει 1905 λειτουργήσασα ἐν τῇ παροικίᾳ Ἑλληνο-Συριακὴ Ὀρθόδοξος Εκκλησία ὑπὸ Σύρου ὀρθοδόξου ἱερέως, ἀνέβλεπεν ἐπὶ πῖνα χρόνον τὴν ἀρχικὴν σκέψιν τῶν ἐν Μόντρεαλ Ἑλλήνων περὶ τῆς ἰδρύσεως Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος, προκαλέσασα οὕτω σοβαρὰν καθυστέρησιν, ἐπὶ ζημία ὑψίστων ἐθνικοθρησκευτικῶν συμφερόντων. Κάτ' ἀρχὴν ἠτήσατο παρὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀποστολὴν ἱερέως διὰ τὰς θρησκευτικὰς καί πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς ἐλληνικῆς παροικίας, ἐνῷ συγχρόνως ἤρχισεν συγκροτομένη ἡ Ἑλληνορθόδοξος Κοινότης Μόντρεαλ, ρυθμιζομένη ὑπὸ προσωρινῶν διοικητικῶν Συμβουλίου, ἀπαρτιζομένου ἐκ τῶν αἰμνήστων πρωτοπόρων Χαλαράμπους Κουτσογιαννοπούλου καί προέδρου, Κωνσταντίνου Μητράκου καί Γενικοῦ Γραμματέως, Δημητρίου Περγαντῆ ὡς ταμίου καί τῶν Μιχαήλ Νικολακάκου, Ἀθανασίου Σπυριδάκου, Δημητρίου Ζαραφωνίτου, Γεωργίου Κυριαζοπούλου, Μιχαήλ Κολιάδου, Γεωργίου Κλαυδιανῶ καί Γεωργίου Ἀγεωργίου ὡς συμβούλων. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος, ἀνταποκρινομένη ἐς τὴν ἐκκλήσιν τῶν Ἑλλήνων τοῦ Μόντρεαλ, ἀποστέλλει διὰ τὰς θρησκευτικὰς καί πνευματικὰς τῶν ἀνάγκας, τὸν πολὺτῃν τῆς θεολογίας Ἀρχιεπίσκοπον Ἀγαθόδωρον Παπαγεωργόπουλον, ὁ ὁποῖος ἀφίκετο ἐν τῇ παροικίᾳ περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ έτους 1906 καί ἐτέλεσεν τὴν πρώτην ἑλληνορθόδοξον λειτουργίαν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς οδοῦ Σαιντ Κάθριν Ουέστ ἀριθ. 405 ἐνοικιασθεῖσαν αἰθυσαν, ἡ ὁποία καὶ ἐχρησίμευσεν ἐκτοτε ὡς Ἑλληνικὸς Ὀρθόδοξος Ναὸς τῆς νεοσυσταθείσης Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος Μόντρεαλ, μέχρι καί τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ έτους 1910, ὁπότε ἡ Κοινότης ἀπέκτησεν ἰδιόκτητον Ἑλληνορθόδοξον Ναόν.

Νομικὴ Θεμελίωσις τῆς Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος Μόντρεαλ: Ἡ ἀποτελούσα τὴν βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐρρυθμοῦ λειτουργίας τῆς Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος νομικὴ θεμελίωσις τῆς, ὑπῆρξεν ἐξ ἀρχῆς ἐν ἐκ τῶν κυρίων μελημάτων τῆς προσωρινῆς Κοινοτικῆς Επιτροπῆς. Φροντὶδι καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρί-

αν Χαλαράμπους Κουτσογιαννοπούλου προσωρινῶν Κοινοτικῶν Συμβουλίου, ἐπετεύχθη, ἄδεια - παροχὴ δικαιώματος, παρὰ τῆς Ἐπαρχιακῆς Κυβερνήσεως καί τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς Κεμπέκ, ἰδρύσεως ἐν Μόντρεαλ Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος μετ' Ἑλληνορθοδόξου Ναοῦ καί Ἑλληνικοῦ Κοινοτικῶν Σχολείου, ἐχόντος τὰ αὐτὰ δικαιώματα τῶν λοιπῶν ἐν Καναδᾷ ἐθνικότητων, τῶν δὲ πράξεων τοῦ ἱερέως τῆς Κοινότητος ἐχουσὶν τὸ αὐτὸ κύρος ὡς αἱ τοιαῦται τῶν Προτεσταντῶν καί τῶν Καθολικῶν ἱερωμένων.

Καὶ χωρὶς βεβαίως νὰ γνωρίζῃ ἡ δρὰς τῶν ἐναρέτων πρωτοπόρων Ἑλλήνων, ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην, διὰ τῆς ἀκαταβλήτου δραστηριότητος τῆς καὶ τῶν πηγαίων αἰσθημάτων τῆς, ἐγράφεν καὶ τὴν πρώτην σελίδαν τῆς λαμπρᾶς ιστορίας τῶν ἐν Καναδᾷ Ἑλλήνων, δέν ἐφείσθη κόπων, μόχθων καὶ ἀγαθῶν, ἀλλ' ἐνεργήσασα μετὰ σπουδῆς καὶ ἐνθους ζήλου καὶ προχωρήσασα ἀκόμη περαιτέρω, προέβη μετὰ περισσῆς αποφασιστικότητος, εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἐπὶ τῆς οδοῦ Σαιντ Λώρενς ἀριθ. 753 οἰκοπέδου διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Κοινοτικῶν Ναοῦ, ὁ θεμελίος λίθος τοῦ ὁποῖου ἐτέθη τὴν 5ην Μαΐου ἐν έτει 1910 καί ἐκ τῆς ἐν σπουδῇ συλλογῆς χρημάτων ἐκ τῶν ἐλαχίστων Ἑλλήνων τῆς περιοχῆς, ἤρχισεν ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ μετὰ λίαν ταχύ ρυθμόν, παρ' Ἑλλήνων ἐργατῶν στρατολογηθέντων ἐν Καναδᾷ καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Ὀκτὼ μῆνας ἀργότερον, ἤτοι τὴν 10ην Δεκεμβρίου τοῦ ίδιου έτους, ἀποτεταύτο ὁ οἰκοδομὴ καὶ ἐγένοντο τὰ ἐγκαίρια τοῦ ἀποκτηθέντος πρώτου Ἑλληνορθοδόξου Ναοῦ, ἐν τῇ ἐλληνικῇ παροικίᾳ τῆς πόλεως Μόντρεαλ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἐν Καναδᾷ Ἑλληνισμοῦ, ἐπ' ὀνόματι τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου» καὶ ἐτελείτο ἐν αὐτῇ ἡ πρώτη ἑλληνορθόδοξος λειτουργία.

Ὁ ὑψώσας, μικρὸς εἰς τὰς διαστάσεις του, Ἑλληνορθόδοξος Ναὸς τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου», τὸ ἀνάστημά του ὡς ἐλπιδοφόρον τρόπον τῶν Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων τοῦ Μείζονος Μόντρεαλ καὶ γενικώτερον ὁλοκλήρου τοῦ ἐν Καναδᾷ Ἑλληνισμοῦ, ἐστοίχισεν μετὰ τῆς ἀγορᾶς τοῦ οἰκοπέδου, ἐκτὸς τοῦ καλωπισμοῦ του, ὁ ὁποῖος συνετελέσθη βαθυμόν καὶ κατ' ὀλίγον διὰ τῶν δωρεῶν καὶ τῶν ἀφιερωμάτων τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματός του, εἰκοσι πέντε χιλιάδες ἐν συνόλῳ δολάρια (25.000), ποσὸν ὡς εἶναι φυσικόν, ἰδιαίτερως σοβαρόν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Οὕτω, ὁμοῦ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Κοινοτικῶν Ἑλληνορθοδόξου Ναοῦ τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου», ἐν έτει 1910 (τοῦ πρώτου ἀνεγερθέντος Ἑλληνορθοδόξου Ναοῦ ἐν τῇ ἐλληνικῇ παροικίᾳ τοῦ Μόντρεαλ, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρώτου μεταξὺ τοῦ ἐν Καναδᾷ Ἑλληνισμοῦ), ἰδρῦθι εὐθὺς ἀμέσως καὶ τὸ ἡμερησίον ἐλληνικὸν σχολείον τῆς νεοσυσταθείσης Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος ... Κάτ' ἀρχὴν καὶ μέχρι τῆς ἀποκτήσεως ὑπὸ τῆς Κοινότητος σχολικοῦ οἰκήματος, ἐχρησίμευσεν ὡς διδασκαλὸς αἰθυσαν ὁ χώρος τοῦ νεοδομήτου Κοινοτικῶν Ναοῦ τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου», μετὰ τὸν διδάξαντα τὸν ἐκ Κορινθίας δημοδιδάσκαλον Ἰωάννην Διδασκάλου. Ἐν έτος ἀργότερον, ἤτοι κατ' Ἀπρίλιον μῆνα τοῦ έτους 1911, ἠγοράσθη, ἀντὶ τοῦ

ποσοῦ τῶν 7.500 δολλαρίων, παρὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου τῆς νεοσυσταθείσης Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος, τὸ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν 753 καὶ 755 ἐπὶ τῆς οδοῦ Κλάρκ, παρακείμενον τοῦ Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τριώροφον κτίριον, τοῦ ὁποῖου μετασκευασθέν εἰς σχολικὸν οἶκημα, ἐστοίχισεν μετὰ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ ἐγκαταστάσεων, ἐν συνόλῳ μετὰ τοῦ οἰκήματος 12.500 δολάρια θεραπεύον τὰς σχολικὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος μέχρι καί τοῦ έτους 1931, ὁπότε ἀπαλλοτριώθη μετὰ τοῦ Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Αποχωρήσαντος ἐν έτει 1912 τῆς υπηρεσίας του, ὁ δημοδιδάσκαλος Ἰωάννης Διδασκάλου, ἐδίδασκεν ὁ τότε διευθυντὴς τοῦ κοινοτικῶν γραφείου Ηρακλῆς Παπαμανώλης, ἀπο δὲ τοῦ έτους 1913, προσελήφθησαν ὡς διδασκάλισσαι αἱ διδασκαλὸς Αλεξάνδρου καὶ Παπαδάκη καὶ ἀπὸ τοῦ έτους 1916, ὁ δημοδιδάσκαλος Θωμάς Ευθυμιάδης, ὡς διευθυντὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν, εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἡμερησίον Σχολείον τῆς Κοινότητος, φοιτῶντων μαθητῶν κατὰ τὰ πέντε πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του, δέν ὑπερέβη τοὺς τριάκοντα, τοῦ ἀριθμοῦ τούτου αὐξηθέντος ἀπὸ τοῦ έτους 1915 εἰς ἐξήκοντα πέντε καὶ ἀπὸ τοῦ έτους 1920 ὡς τοῦ έτους 1931 εἰς ἐκατὸν τριάκοντα πέντε.

Ἀπὸ αὐτῶν αἱ δαπάναι καὶ τὰ ἐξόδα συντηρήσεως, μισθῶν προσωπικοῦ κ.λ.π., τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἡμερησίου Κοινοτικῶν Σχολείου, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του μέχρι καὶ τοῦ έτους 1918, κατεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου τῆς Κοινότητος. Ἡ ἐκ τριακοσίων πεντήκοντα, ὁμως, γονέων καὶ κηδεμόνων τῆς παροικίας, ἐκλεγείσα κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον τοῦ έτους 1920, Σχολικὴ Επιτροπὴ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἐνὸς ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοτικῶν Σχολείου καὶ ἐπὶ σειράν ἐτῶν ἀρίστου διδασκάλου Ηρακλέους Παπαμανώλη, ἐν τῇ φιλοτίμῳ προσπάθειᾳ τῆς ν' ἀναδιοργανώσῃ τὸ Ἑλληνικὸν Ἡμερησίον Σχολείον, συνέστησεν ἰδιαίτερον «Σχολικὸν Ταμείον» καὶ προέβη σὺν τοῖς ἄλλοις, εἰς τὴν σύναξιν καταστατικοῦ χάρτου τοῦ σχολείου, προσθέσασα ὡς δευτερευούσας γλώσσας διδασκαλίας τὴν Ἀγγλικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν καὶ ἐπέτυχεν διὰ τῆς δραστηριότητός τῆς, τὴν ἐξέφλησιν τοῦ ἐκ τριῶν χιλιάδων δολλαρίων χρεωστικοῦ υπολοίπου τοῦ σχολικοῦ λογαριασμοῦ, ἔσασα τὰς βάσεις τῆς μελλούσης προόδου τοῦ νεοπαγοῦς Ἑλληνικοῦ Εκπαιδευτηρίου.

ΤΕΛΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΣΜΥΡΝΙΟΣ

